

PRESENTACIÓ

Jordi Galí i Herrera
President de la Societat Catalana de Pedagogia

El mes de maig d'enguany va ser presentat a la Secció de Filosofia i Ciències Socials de l'Institut d'Estudis Catalans el treball que tenim a continuació. Exposarem la feina realitzada i, breument, el contingut del text, el senyor Joan Triadú, membre de la Secció i ponent de l'estudi, i el senyor Jordi Galí, president de la Societat Catalana de Pedagogia.

Aquest treball és el resultat d'una sèrie d'estudis, ponències i sessions realitzades per la Societat els dos darrers anys. Per tal de donar una idea de la seva gènesi i la seva realització, explicarem breument quina va ser la idea principal que va presidir l'estudi i com fou realitzat, i indicarem al final les sessions públiques dutes a terme al llarg dels dos cursos acadèmics.

Una característica fonamental de la Societat Catalana de Pedagogia és constituir un fòrum obert a tots els professionals de l'ensenyament que desitgin i puguin despendre una mica del seu temps, al marge de les preocupacions absorbents del dia a dia, en un diàleg, una posada en com, una trobada i una reflexió sobre la situació pedagògica i sobre els problemes de l'ensenyament i de l'educació en general en el nostre país.

La major part dels problemes educatius, i especialment en allò que tenen de més concret i immediat, són tractats habitualment en el lloc que els correspon, és a dir, en les institucions acadèmiques: facultats, instituts de ciències de l'educació, escoles de mestres, en les institucions i instàncies administratives vinculades o dependents del Departament d'Ensenyament i en associacions de docents creades amb finalitats diverses i determinades i d'acord amb uns paràmetres en general força ben definits.

Aquesta praxi de la reflexió educativa versa en general, com hem indicat, sobre allò que de més concret i immediat preocupa i ocupa la consciència de cadascú, i en el lloc precís on és. I és versemblant, per tant, que una certa visió global o uns certs plantejaments de fons quedin, si no exclosos, en un segon terme, fora dels àmbits i dels objectius immediats de reflexió i d'actuació.

Fou tot considerant aquestes coses (i per un altre motiu que tot seguit explanarem) que

This One

XB2H-PUX-EPNY

va semblar a la Junta Directiva de la Societat que seria bo de pensar una mica més enllà — tot deslligant-nos tant com sigui possible del pes condicionant de la realitat present— en el lligam actual de les dues realitats, «ensenyament» i «Catalunya», i en els desiderata de les relacions entre elles.

He dit abans «deslligant-nos tant com sigui possible del pes condicionant de la realitat present» i potser he d'explicar una mica aquesta expressió. És evident que no podem deslligar-nos de la realitat quant a l'acció. Però sí que podem fer-ho quant al pensament. Moltes vegades el fet de saber que, ara i aquí, no podem fer una determinada cosa, o que un cert objectiu és impensable que pugui ésser assolit en les circumstàncies actuals, ens indueix a creure que aquesta cosa o aquest objectiu no poden ser pensats i rebutgem de reflexionar-hi, condicionats per l'«ara i aquí» que som incapaços d'apartar de la nostra ment. Hem intentat en aquest treball, precisament, que l'ara i aquí no condicionés excessivament el nostre pensament.

L'altre motiu que ens va incitar a emprendre la feina va ésser el fet que, feia ben poc, l'Institut havia publicat un escrit breu però molt dens, resultat d'una reflexió realitzada en el si de la Secció de Filosofia i Ciències Socials: «El sistema d'ensenyament a Catalunya: problemes i perspectives». S'estudiaven especialment en aquest text els temes de la qualitat de l'ensenyament, la crisi de les humanitats i la catalanitat de l'ensenyament. Era un excel·lent punt de partida.

És evident que un treball així era molt ambiciós. Massa ambiciós, sobretot si considerem que havia de ser dut a terme per persones que ja van prou carregades amb la seva feina de cada dia. Teníem molt clar que no era possible tocar tots els temes, i menys encara tocar-los tots amb la mateixa profunditat, en els dos cursos acadèmics que ens havíem donat de temps. Però ens llançarem una mica a l'aventura i a la ventura, a veure fins on arribàvem.

Va semblar-nos també, i no crec que ens equivoquéssim, que convenia que el treball quedés obert a molts participants; per això vàrem fer una crida a tots els membres de la Societat. A les sessions de treball l'assistència va ésser francament notable, i les intervencions molt nombroses; no ha estat possible recollir-les totes, però des d'aquesta presentació vull agrair en nom propi i dels meus companys de Junta la participació i l'interès de tots els assistents.

Vàrem demanar també la col·laboració a persones amb una rellevància específica i reconeguda. Ens va semblar convenient que la seva intervenció en determinats temes, problemes o sessions, fos totalment lliure, no tenien cap mena de condicionament segons un pla on haguessin d'encaixar-se. De fet, el pla general del treball, després d'alguns assaigs, va quedar reduït a una simple enumeració de temes fonamentals. No *tots* els temes fonamentals, potser, però sí un bon grapat de punts essencials.

Aquesta circumstància és important per comprendre la manca d'estructura *externa* del text. Insisteixo en la paraula externa perquè em penso que, d'estructura interna, sí que n'hi ha, i molta: tot el que es diu convergeix al final en les mateixes constatacions i recomanacions.

I si el lector comença a llegir-nos, precisament, per les conclusions i recomanacions finals, s'adonarà de fins a quin punt aquest conjunt de reflexions, d'origen i autors tan diver-

sos, és més que cap altra cosa la constatació d'una sèrie de fets —potser intuïts ja per molts de nosaltres d'una manera més o menys boirosa—, i la indicació de quins semblen ésser els camins més correctes per tal d'avançar vers un sistema d'ensenyament, a Catalunya, que sigui plenament català, nacional i nostre.

Tenim dues característiques, doncs, que no s'han d'oblidar per a comprendre bé les pàgines següents. D'una banda, un pretès distanciament mental dels condicionants de la situació actual, un distanciament que havia de permetre pensar i expressar-se amb tota llibertat. De l'altra, l'absència d'una detallada planificació prèvia, acurada i previsor, que hauria coartat també d'una manera o altra la llibertat de pensament i d'expressió dels ponents.

Però encara n'hi ha dues més, de característiques, que s'han de tenir presents per a copsar bé la feina feta: una *ad extra*, cap enfora; l'altra *ad intra*, de cara a dins. Cap a fora cal tenir present el següent: no s'han defugit, al contrari, les comparacions i les correlacions amb el que passa més enllà del nostre àmbit nacional. Un dels mèrits d'aquestes pàgines és, crec jo, justament que no ens hem tancat i quedat a casa nostra, estudiant els problemes només a partir del que està passant a Catalunya com si la resta del món no existís. Al revés, hem procurat obrir-nos tant com hem pogut als fenòmens educatius generals; uns fenòmens que compartim d'una manera molt específica amb els països europeus, i d'una manera més genèrica amb tots els països, societats i àmbits que s'acostumen a considerar desenvolupats.

Cap a dins, i em penso que aquest és un altre dels grans mèrits del treball, hem de tenir present la següent característica: l'esforç per a una anàlisi acurada, objectiva, serena i asèptica de la política i la legislació educativa que afecta Catalunya des de l'inici de la democràcia. Aquesta anàlisi constitueix probablement una de les visions de conjunt més completes que hi ha sobre el tema, una de les més globalitzadores i generalitzadores, i té, a més, el gran valor de no emetre judicis de valor, i excuseu la redundància.

I no vull dir amb això que no calgui fer judicis de valor sobre la política i la legislació educativa dels darrers vint anys. *Cal fer-ne*, i a més cadascú n'ha de fer des del *seu* punt de vista. Però creiem que aquesta acció no correspon a una Societat que, filial de l'Institut d'Estudis Catalans, una vegada salvada la catalanitat i la seriositat en la feina, queda lliure de qualsevol compromís amb qualsevol moviment social o polític. Creiem que l'aportació d'aquest text dóna precisament uns materials *valuosos* per a poder fer judicis de *valor*.

Queda una darrera consideració a fer: a qui pot ser útil aquest treball?, a qui va dirigit?, a qui pot interessar? Jo em penso que la resposta correcta a aquestes preguntes és que el contingut d'aquestes pàgines està perfectament a l'abast de qualsevol persona mitjanament culta que s'interessi pel tema genèric i pels punts específics que hi són tractats. No hi ha llargs desenvolupaments erudits o abstrusos, comprensibles només per especialistes. És interessant, certament, per als especialistes, que hi poden trobar visions globals que els portin més enllà de l'horitzó habitual de la seva especialitat. És també interessant per als polítics, que hi poden trobar elements per a conèixer millor la realitat docent en el nostre món i a casa nostra i poden assabentar-se amb una certa facilitat d'allò que es cou arreu i sobre què pensen de certs fets i situacions els que tenen per missió pensar sobre aquests fets i situacions. I caldrà passar del coneixement a la planificació que, en educació, ha de mirar sempre el mitjà i el

llarg termini i tenir molt present l'evolució passada recent. També és un llibre interessant i útil per al públic en general, a qui pot començar a familiaritzar amb unes problemàtiques que de vegades li queden molt lluny però que, en darrer terme, no són excessivament complicades ni tècniques.

De bell començament, aquest treball va anar caminant en paral·lel i després es va integrar amb un altre treball en curs, el que estaven realitzant Adela Fonts i Antoni Moga sobre «Els mestres i la dimensió nacional de l'ensenyament». Un treball que queda perfectament encaixat en el capítol que hem intitulat «El paper dels docents». Ells foren els dos ponents principals d'una de les sessions generals de treball, i els resultats de l'àmplia enquesta empresa, que varen ésser publicats en *abstract*, resultaren molt reveladors i de gran utilitat.

Al final del procés ens vàrem trobar amb una quantitat força considerable de material. El problema que es presentava aleshores era doble: «com» ordenar-lo i lligar-lo i «qui» se n'encarregaria i en prendria la responsabilitat. El senyor Francesc Pedró va resultar ésser la solució a tots dos problemes. D'una banda, la temàtica que ell havia treballat d'una manera específica podia servir com a fil conductor de la feina. A més, en va acceptar la responsabilitat, fet especialment d'agrair ja que la seva situació professional i les tasques que tenia encomanades en el món docent català en aquell moment eren noves i innovadores, complexes i absorbents. Cal citar, doncs, d'una manera especial el seu nom perquè tots li devem que aquests materials hagin arribat a veure la llum. És també l'autor de la interessant bibliografia final.

Els noms dels col·laboradors i autors consten, en cada una de les exposicions i capítols. Les intervencions en sessions obertes no han pogut ésser recollides en la seva totalitat, com he indicat abans, per manca d'espai. Reitero l'agraïment de la Junta envers tots els col·laboradors i participants a les sessions de treball. D'una manera especial, vull remarcar el que devem al senyor Joan Triadú, que sempre ens ha atès i dirigit en les nostres consultes amb la seva disponibilitat i eficiència habituals. Finalment, he de regraciar Eumo Editorial, el senyor Ricard Torrents i el senyor Josep González-Agàpito (i a través d'ell la Secció de Filosofia i Ciències Socials de l'Institut d'Estudis Catalans) per les gestions realitzades i que han permès l'edició d'aquests textos.